

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในทรงสนะของชาวต่างชาติ

เฮ้อ เล็ง ต้า เรียบเรียง
สุธี เตชะวิริยะทวีสิน แปล

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงครองราชย์ ค.ศ. ๑๙๑๐-๑๙๒๕ เป็นพระมหากษัตริย์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพระองค์และทรงมีผลงานดีเด่นมากมาย ปรากฏในประวัติศาสตร์ยุคใกล้ปัจจุบันของประเทศไทย

ประวัติศาสตร์ยุคใกล้ปัจจุบันของประเทศไทย ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ค.ศ. ๑๘๕๑-๑๘๖๘) และรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ค.ศ. ๑๘๖๘-๑๙๑๐) ได้มีการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินอย่างต่อเนื่องนับสิบปี เมื่อถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีผลงานที่เป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติมิใช่น้อย พระองค์ทรงโดดเด่นทั้งด้านประสภการณ์ พระปรีชาสามารถ พระราชดำริและพระราชจริยาวัตร ซึ่งก่อความสนใจแก่นักประวัติศาสตร์ไทยเป็นอย่างยิ่ง และยังคงความปลงาบปลื้มปิติแก่คนทั้งหลายที่มีต่อพระองค์

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๐ แล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบต่อมา ขณะมีพระชนมายุ ๒๙ พรรษา จนกระทั่งถึงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๒๕ ได้เสด็จสวรรคตด้วยโรคพระหทัย^๑ ในขณะมีพระชนมายุ ๔๔ พรรษา ทรงอยู่ในราชสมบัติ ๑๕ ปี หนังสือพิมพ์บางกอก ไทม์ ได้ลงพิมพ์บทความสดุดีพระองค์ว่า พระมหากษัตริย์ที่เพิ่งเสด็จสวรรคตพระองค์นี้ ต่างจากพระมหากษัตริย์พระองค์อื่น เนื่องจากกระแสพระราชดำริแต่ละครั้งของพระองค์จะเร้าให้นักประวัติศาสตร์สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ

ผู้เขียนยอมรับว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักคิด นักปกครองลัทธิชาตินิยม นักปฏิรูปสังคมและนักอักษรศาสตร์ที่มีพระปรีชาสามารถพระองค์หนึ่ง ทรงมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ยุคใกล้ปัจจุบันของประเทศไทยสมควรที่จะศึกษาค้นคว้าและรับการยกย่องเป็นอย่างยิ่ง

^๑ ข้อเท็จจริง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคตด้วย “โรคลำไส้อุดตัน” -บ.ก.

ทรงเป็นนักคิดนักปกครองลัทธิชาตินิยม โดยทรงศึกษาตามแบบอย่างชาวตะวันตก

ภายหลังสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต ใน ค.ศ. ๑๘๙๕ แล้วพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะนั้นดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ กรมขุนเทพทวารวดี จึงทรงได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในขณะที่ทรงศึกษาที่ประเทศอังกฤษ โดยทรงศึกษาอยู่นานถึง ๙ ปี กล่าวคือ ใน ค.ศ. ๑๘๙๓ มีพระชนมายุ ๑๒ พรรษา ทรงเข้าศึกษาวิชาทหารที่โรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิสต์ ค.ศ. ๑๙๐๐ ทรงศึกษาวิชาประวัติศาสตร์และกฎหมายที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ค.ศ. ๑๙๐๒ ทรงพระราชนิพนธ์ เรื่องสงครามสืบราชสมบัติไปแลนด์เป็นภาษาอังกฤษ ระหว่างประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษนั้น ได้ทรงรับราชการในกรมทหารราบและทหารปืนใหญ่ของประเทศอังกฤษ อีกทั้งเคยเสด็จประพาสประเทศฝรั่งเศส เบลเยียม อิตาลี และสเปน ด้วย ค.ศ. ๑๙๐๒ เมื่อเสด็จนิวัตประเทศไทยได้เสด็จผ่านประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น^๑ ครั้นเสด็จนิวัตประเทศไทยใน ค.ศ. ๑๙๐๓ แล้วทรงดำรงพระยศพลเอกทหารราชองครักษ์ ราชเลขานุการส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สภานายกกรมการจัดการหอสมุดสำหรับพระนคร รักษาการเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม และทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการรักษาพระนครเมื่อคราวพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปใน ค.ศ. ๑๙๐๗ เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติใน ค.ศ. ๑๙๑๐

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงได้รับการศึกษาแบบตะวันตกเป็นเวลานาน จึงทรงมีพระราชดำริชาตินิยมเต็มเปี่ยม เคยมีพระราชดำรัสว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นคนสยามเมื่อกลับมาประเทศมากกว่าขณะอยู่นอกประเทศ”^๒ และยังมีหลักฐาน

---

^๑สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ กรมขุนเทพทวารวดี เสด็จออกจากประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ (ค.ศ. ๑๘๙๓) เสด็จถึงประเทศอังกฤษเมื่อ วันที่ ๑ พฤศจิกายนปีเดียวกัน ทรงได้รับการสถาปนาเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเมื่อ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๗ (ค.ศ. ๑๘๙๕) ทรงศึกษาวิชาสามัญและวิชาทหารเบื้องต้นกับพระอาจารย์ที่รัฐบาลอังกฤษจัดถวายเป็นการส่วนพระองค์ จนถึงวันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๐ (ค.ศ. ๑๘๙๘) จึงเสด็จฯ เข้าทรงศึกษาในโรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิสต์ เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาแล้วทรงเข้ารับราชการในกรมทหารราบเบาเดอรัม (Derham Light Infantry) ระยะเวลาหนึ่ง วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๒ (ค.ศ. ๑๙๐๐) เสด็จเข้าทรงศึกษาในมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด พ.ศ. ๒๔๔๓ (ค.ศ. ๑๙๐๑) โรงเรียนแบล็คเวลล์ (Black well) พิมพ์พระราชนิพนธ์ The War of Polish Succession ทรงศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดจนถึง พ.ศ. ๒๔๔๕ (ค.ศ. ๑๙๐๑) - บ.ก.

^๒สามัคคีสาร เล่ม ๕ ตอนที่ ๒ ลงพิมพ์ว่า “The late King Rama VI, in his student days, made a speech... in which he said, among other things, that “He would return of Siam more Siamese than he left it” These words have left a host of meanings in their wake. - บ.ก.

ที่บ่งถึงความเป็นชาตินิยมในพระราชนิพนธ์บทร้อยกรองชื่อ **คนอิสระ** มีใจความว่า **ขอเพียงจงรักภักดีพระมหากษัตริย์ จงรักภักดีชาติ นับถือเลื่อมในพุทธศาสนา**^๑ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทรงถือเอาชาติศาสนาพุทธและพระมหากษัตริย์รวมอยู่ในลัทธิชาตินิยมของพระองค์ด้วย

เนื่องด้วยพระราชดำริลัทธิชาตินิยม พระองค์จึงทรงตระหนักถึงความสำคัญของการสืบทอดมรดกของชาติและประวัติศาสตร์ไทยเป็นอย่างยิ่งทรงเน้นให้ชาวไทยเห็นรากฐานที่ดีเด่นของชนชาติไทยดังปรากฏพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า **“พวกเราต้องตระหนักว่าคนไทยมีรากฐานที่ดีเด่นต่างจากชนชาติอื่น เช่น เรามีประวัติศาสตร์ ภาษา ศิลปะ วรรณคดี ศาสนาพุทธ และความจงรักภักดีในสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นผู้นำอย่างแนบแน่น ธาตุแท้จิตใจของคนไทยเรานั้น เสียสละ รักความอิสระ ซึ่งเป็นสิ่งดีเด่นที่สืบทอดมาจากอดีต ควรที่จะรักษาไว้และให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้นไป”**

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๒๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่นักเรียนมีใจความว่า **“ข้าพเจ้าใคร่ขอร้องพวกเราทั้งหลายที่กำลังเป็นนักเรียนอยู่ในเวลานี้ ให้ระลึกเสมอว่าพวกเราเป็นคนไทย อย่าได้ดูหมิ่นดูแคลนชนชาติของตนเองเป็นอันขาด เพราะถ้าพวกเจ้าทำเช่นนี้แล้ว ก็เท่ากับดูหมิ่นดูแคลนตนเอง ชนชาติไทยมีสิ่งดีๆ มากมาย พวกเราจะต้องเพาะนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้นกับชนชาติของเราอย่าได้พูดว่าพวกเราเป็นคนต้อยต่ำกว่าคนอื่นหนึ่งชั้นห่างไกลจากชนชาติอื่น ชนชาติหนึ่งถ้าปราศจากการสืบทอดมรดกวัฒนธรรมของตนเอง จะไม่มีใครยอมรับความเป็นชาติโดยเด็ดขาด จะมีก็เฉพาะคนที่รู้จักยอมรับนับถือตนเอง และยกย่องชนชาติของตนเอง อย่างคนไทยนี้ ถึงจะเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวต่างชาติ”**

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมักทรงใช้เรื่องราวในประวัติศาสตร์มาปลุกใจชาวไทยให้เกิดความรักชาติเสมอ พระองค์ทรงสรรเสริญสมเด็จพระนเรศวร สมเด็จพระเจ้าตากสิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปฐมกษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย **“พระร่วง”** พระองค์จะทรงสรรเสริญเป็นพิเศษ ดังปรากฏพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับพระร่วงว่าเป็นแบบอย่างคุณลักษณะของคนไทย ทรงแสดงพระราชประสงค์ในการทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องนี้ว่า **“เพื่อจะสะท้อนประวัติศาสตร์ของพวกเรา ให้พวกเราเองได้รู้ซึ่งถึงชนชาติของเราว่า มิใช่ชนชาติใหม่ แต่เป็นชนชาติเก่าแก่ที่มีมาในประวัติศาสตร์ควรแก่การสรรเสริญอย่างยิ่ง”** ปี ค.ศ. ๑๙๐๘ ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องเที่ยวเมืองพระร่วง (เที่ยวเมืองสุโขทัย) พร้อมกับทรงเผยแพร่พระราชหฤทัยว่า **“ศิลปะไทยในเรื่องเที่ยวเมืองพระร่วงนี้ ปลุกสำนึกให้ชาวไทยตระหนักถึงความเป็นชาติเก่าแก่ของชนชาติไทย มิใช่ชนชาติล้าหลังอย่างที่ชาวอังกฤษกล่าวขานแต่อย่างใด”**

---

^๑ พระราชนิพนธ์บทชวนรักชาติ ความว่า **“เพราะฉะนั้นชวนกันสวามิภักดิ์ จงรักชาติศาสนา ยอมตายไม่เสียตายชีวา เพื่อรักษาอิสระคณะไทย”** -บ.ก.

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินบรรดาหนุ่มสาวทั้งหลายที่ได้ละเลยการสืบทอดมรดกศิลปะของชาติว่า “ภายใต้อารยธรรม การใช้ลัทธิ Vandalism ต่อศิลปะของชาติเป็นการไม่เห็นความสำคัญของศิลปกรรมที่สืบทอดกันมาหลายสมัย ปฏิเสธการรับรู้สิ่งที่ประเทศสยามสืบทอดกันมา ต้องการให้ประเทศสยามเริ่มต้นจากกระดาษว่างเปล่าใบหนึ่ง” พระองค์ทรงถือว่า “ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตความเป็นอยู่ของชนชาติเรา บ่งบอกถึงแนวความคิดที่โดดเด่นของชาติเรา เพราะฉะนั้น ขอวิงวอนให้ช่วยกันดำรงรักษาพัฒนาศิลปะของชาติสืบไป เพราะศิลปะของเราจะช่วยเชิดชูชื่อเสียงของเราเอง เราจะยืนหยัดอยู่ที่ท่ามกลางชนชาติที่ยิ่งใหญ่อย่างไม้อายใคร อารยธรรมในศิลปะเป็นความภูมิใจของชาติ ถ้าปราศจากผู้เชี่ยวชาญศิลปะในชนชาติก็เปรียบเสมือนบุรุษไร้ซึ่งสตรี ย่อมก่อให้เกิดความไม่รื่นรมย์” เนื่องจากพระองค์ทรงพระปรีชาในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมของไทยเป็นอย่างยิ่ง พระองค์จึงทรงก่อตั้งกรมศิลปากรขึ้นมาใน ค.ศ. ๑๙๑๒ โดยมีพระราชประสงค์ให้ดำรงรักษาและพัฒนาศิลปกรรมและศิลปะการช่าง ต่อมาหลัง ค.ศ. ๑๙๑๓ ประเทศสยามจึงมีการจัดนิทรรศการจิตวิทยาศิลปะการช่าง^๑ ค.ศ. ๑๙๑๔ ทรงก่อตั้งโรงเรียนเพาะช่าง โดยพระองค์เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดโรงเรียน ในปีเดียวกันทรงได้ก่อตั้งโบราณคดีสโมสร^๒ มีนักประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้มีชื่อเสียงชาวฝรั่งเศส เซอเลีย่ปฏิบัติงานที่นี่ และปี ค.ศ. ๑๙๒๔ ได้ตีพิมพ์เรื่องเกี่ยวกับศิลาจารึกสุโขทัย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาด้านการทหารอย่างยิ่ง กล่าวคือในศตวรรษที่ ๑๙ ถึงต้นศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งลัทธิจักรวรรดินิยมกำลังเฟื่องฟูนั้น การแสวงหาอาณานิคมล่าเมืองขึ้น มีทั้งการยึดครองและบั่นทอนดินแดน โดยรอบประเทศไทยนั้นได้ถูกบรรดาประเทศมหาอำนาจลัทธิจักรวรรดินิยมยึดเป็นเมืองขึ้นหมดแล้ว แต่ด้วยพระปรีชาการญาณ ประเทศเล็กอย่างประเทศสยามก็สามารถรอดพ้นมาได้ ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๑๑ พระองค์มีพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งว่า “ท่านทั้งหลายรู้ไหมประเทศเพื่อนบ้านของเราจำนวนเท่าไรที่ตกอยู่ในอำนาจของมหาอำนาจแล้ว ประเทศพม่าที่เคยเป็นคู่กรณีของเรา ปัจจุบันได้ถูกอังกฤษยึดครองแล้ว เวียดนามก็ถูกฝรั่งเศสยึดครอง มลายูกว่าครึ่งประเทศได้ถูกอังกฤษยึดครอง ชาวที่เคยรุ่งเรืองมาก่อนได้ถูกฮอลันดายึดครอง” ต่อจากนั้น ได้ทรงพระราชปรารภว่าการที่ประเทศเกาหลีต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น และประเทศอินเดียนตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษก็เพราะพวกเขาทั้งหลายไม่มีความเข้าใจในธาตุแท้ของลัทธิจักรวรรดินิยม ผลสรุปก็คือผู้มีพละกำลังที่เข้มแข็งกว่า

^๑ งานแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียน ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๕ - บ.ก.

^๒ ที่ถูกต้องคือวรรณคดีสโมสร-บ.ก.

ยอมเป็นผู้ที่ถูกต้องเสมอ ถ้าหากจะมีสิ่งที่ดี กำปั่นทรงพลังก็จะเปลี่ยนให้ถูกได้ ทั้งยังมีพระราชดำรัสถึงประเทศในเอเชีย ๔ ประเทศ คือ ญี่ปุ่น สยาม จีน และอิหร่าน ที่ยังคงเป็นประเทศเอกราชอยู่ แต่ประเทศจีนและอิหร่านก็มีความยุ่งเหยิงไม่สงบ จะมีเพียงญี่ปุ่นและสยามเท่านั้นที่เป็นประเทศเอกราชสงบเรียบร้อย ทรงถามว่า “ใน ๒ ประเทศนี้ ประเทศไหนจะได้รับการยอมรับนับถือมากกว่ากัน ข้าพเจ้ามีความเสียใจจำเป็นจะต้องตอบว่าประเทศญี่ปุ่นได้รับการยอมรับนับถือมากกว่า” พระองค์ทรงถือว่าสิ่งที่ประเทศญี่ปุ่นได้รับการยอมรับนับถือมากกว่านั้น “เพราะประเทศญี่ปุ่นได้แสดงให้เห็นประเทศต่างๆ ประจักษ์ว่า เขามีทหารที่สามารถสูง ซึ่งตรงกันข้ามกับประเทศสยามยังอ่อนแอ ชาวสยามกำลังหลับอยู่คอยให้ศัตรูมาถึงแล้วค่อยเรียกตื่นขึ้นมาจะไม่ทันการณ์” เพราะฉะนั้นพระองค์ทรงแนะนำว่า “เมื่อประเทศเล็กๆ อย่างสยามถูกศัตรูปิดล้อมเมือง ทุกคนที่สามารถเดินได้ ควรรู้จักวิธีป้องกันประเทศชาติ รอบรู้งานด้านทางทหาร” นอกจากนี้ยังทรงปลุกสำนึกความเป็นนักรบไว้ในพระราชนิพนธ์ทละคร เช่น คำพูดของตัวละครตัวหนึ่งว่า “การตายกลางสนามรบ เป็นการตายที่สร้างงามที่สุดของลูกผู้ชาย”

การที่ทรงเห็นความสำคัญในการเตรียมพร้อมเพื่อปกป้องเอกราชดังกล่าวข้างต้น เมื่อได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระราชอุตสาหะเพิ่มประสิทธิภาพและแสนยานุภาพทางทหาร โดยเฉพาะทหารอากาศได้พัฒนาสู่รูปแบบใหม่ ใน ค.ศ. ๑๙๑๓ ประเทศสยามก็มีนักบินมากกว่า ๑๐๐ นาย ในปีนั้นนักบินชาวอเมริกันได้ทำการบินทั่วโลกและระหว่างทางได้บินมาประเทศไทย เมื่อกลับถึงประเทศแล้วได้กล่าวว่า “ด้านการพัฒนาการบินนั้นประเทศสยามนำหน้าประเทศต่างๆ ทั่วโลกหลายประเทศ”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงก่อตั้งกองเสือป่าขึ้นเสมือนหนึ่งเป็นทหารส่วนพระองค์^๑ พระราชทานคติพจน์ว่า “เสียชีพอย่าเสียสัตย์” ทรงพระราชนิพนธ์บทเพลงเสือป่า ทรงบัญญัติข้อบังคับระเบียบแบบแผน เครื่องแบบ (มีสีดำและสีเหลืองคล้ายหนังเสือ) ทรงสละเวลาพลละกำลัง และพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อกิจการนี้ เมื่อถึง ค.ศ. ๑๙๑๒ กองเสือป่ามีสมาชิกมากกว่า ๔,๐๐๐ คน และพัฒนาจนมีสมาชิก ๑ หมื่นคน ใน ค.ศ. ๑๙๒๔ ซึ่งสร้างความไม่พอใจและไม่เห็นด้วยแก่คนจำนวนไม่น้อยในประเทศ ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลิกกิจการเสือป่า เมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๖

---

^๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์ให้เจ้านายข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ได้รับการฝึกอบรมอย่างทหาร เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่รักษาความสงบทั่วไปในเมือง เช่น ช่วยจับกุมผู้ร้าย ช่วยเหลือเมื่อเกิดเพลิงไหม้ ล้อมวงที่ประทับเมื่อเสด็จฯ ไปในที่เกิดเหตุซึ่งมีคนพลุกพล่าน ตลอดจนเตรียมพร้อมไว้ป้องกันรักษาดินแดนในคราวจำเป็น นอกจากนี้ ยังเป็นการเสริมกำลังกายและกำลังสติปัญญาของราษฎรให้เข้าไปในทางที่เป็นประโยชน์ มีวินัย รู้จักเคารพกฎหมาย มีความจงรักต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ - บ.ก.

เมื่อกล่าวถึงลัทธิชาตินิยมของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คนทั้งหลายย่อมนึกถึงพระราชนิพนธ์ใน ค.ศ. ๑๙๑๔ เรื่องยิวแห่งบูรพาทิศ ในพระราชนิพนธ์นี้ได้ทรงกำหนดให้ชาวจีนในประเทศไทยเป็นยิวแห่งบูรพาทิศ ทรงกล่าวถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชาวสยามกับชาวจีนซึ่งมีนโยบายทางการเมืองที่กระทบต่อชาวสยาม และเอื้อประโยชน์ต่อชาวจีน อย่างไรก็ตามเราไม่สามารถจะถือว่านั่นเป็นลัทธิกำจัดชาวจีนของพระองค์ แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าพระองค์ทรงตั้งมั่นที่จะปลูกฝังลัทธิชาตินิยมให้ชนชาติไทย แม้พระองค์จะทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับชาวจีนดังกล่าวแล้วแต่ก็ทรงตระหนักถึงความสำคัญของชาวจีนในสยาม ทรงพระราชปรารภว่าพระองค์ทรงพระกรุณาต่อชาวไทยและชาวจีนดุจเดียวกัน ดังกระแสพระราชดำรัสตอนหนึ่งเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๑๐ว่า “คนจีนและประชาชนในประเทศเราเมื่อยาวนานมานี้เหมือนครอบครัวเดียวกัน ตั้งแต่โบราณกาลมา คนจีนมีความประพฤติปฏิบัติเหมือนกับชนชาติของเรา เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าตั้งใจไว้ว่าจะอุปถัมภ์รักษาความเป็นอยู่ของคนจีนที่อยู่ในประเทศของเรา” ค.ศ. ๑๙๑๑ เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ได้เสด็จฯ เยี่ยมถิ่นที่อยู่ของชาวจีนในบางกอกเป็นพิเศษเพื่อให้ชาวจีนทั้งหลายถวายชัยมงคลและเมื่อครั้งเสด็จตรวจราชการต่างจังหวัดพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะผู้แทนชาวจีนเข้าเฝ้าฯ เสนอ ในระยะที่ทรงครองราชย์อยู่นั้น ได้พระราชทานบรรดาศักดิ์และราชทินนามให้แก่ชาวจีนจำนวน ๙๒ ชื่อ และทรงขอบใจชาวจีนที่ได้อุทิศตนปฏิบัติคุณงามความดีต่อประเทศไทยอยู่เสมอ

การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบชาวจีนเป็นชาวยิว นั้น เนื่องมาจากชาวอังกฤษที่พักอาศัยในประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่มเขียนบทความขึ้น ใน ค.ศ. ๑๘๙๘ โดยเรียกชาวจีนว่าชาวยิวแห่งสยาม ซึ่งมีเหตุผลพอเชื่อได้ว่าเรื่องยิวแห่งบูรพาทิศนั้น เป็นการเสนอภาพลักษณ์แก่ผู้อ่านชาวยุโรปเป็นสำคัญ เพราะในขณะนั้นชาวสยามทั้งหลายยังไม่รู้จักยิวมากนัก การเปรียบเช่นนี้จึงไม่สื่อความหมายลึกเท่าไร

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงถือว่าศัตรูสำคัญของชาติไทยคือประชาชนของพระองค์ที่ดูแคลนคุณค่าของวัฒนธรรมไทย โดยไปศึกษาทางตะวันตกแล้วนำเอามาเป็นพื้นฐานการสืบทอดมรดกวัฒนธรรมไทย พระองค์ทรงถือว่าคนไทยดูแคลนชนชาติของตนเองเป็นการยกย่องบูชาตะวันตกเกินไป ทรงดำนิว่าเป็นพวกลัทธิเออาอย่างและมีพระราชดำรัสว่า “เป็นสิ่งเลวร้ายที่สุดเป็นอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่ต่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศสยาม” มีพระดำรัสเกี่ยวกับการศึกษาความรู้ของชาวตะวันตกว่า “ข้าพเจ้ามิได้ต่อต้านความรู้ของชาวตะวันตกทั้งหมด เพราะข้าพเจ้าเองก็ศึกษาความรู้มาจากทางตะวันตกมากเหมือนกัน ข้าพเจ้าจะไม่ทอดทิ้งความรู้ด้านเทคโนโลยีและพลังงานของชาวตะวันตกซึ่งสามารถนำมาเป็นประโยชน์ได้หลายสิ่งหลายอย่าง แต่ข้าพเจ้ายังมีข้อสงสัยลงพิจารณาถึงชาวตะวันตกว่าเป็นสิ่งดีหรือไม่ หรือว่าคนทั้งหมดจะต้องเป็นคนดี” ทรงบันทึกในจดหมายเหตุรายวันว่า “อารยธรรมตะวันตกเปรียบเสมือนยานานหนึ่ง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องระวังในการใช้ ถ้าใช้ถูกต้องก็จะได้ผล แต่ถ้าไม่ระวังจะกลายเป็นยาพิษที่ร้ายแรง มีผลให้ถึงแก่ความตายได้ในภายหลัง” ด้วยเหตุที่ทรงตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีและพลังงานของชาวตะวันตก จึงทรงเห็นด้วยกับการศึกษาความรู้ด้านเทคนิคของชาวตะวันตก เพื่อนำมาปรับปรุงใช้ในการดำรงรักษาสืบทอดวัฒนธรรม

สาเหตุที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงผลลบของการนำวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามานั้น เพราะทรงเกรงว่าจะมีการนำแนวคิดระบบประชาธิปไตยชนชั้นนายทุนตะวันตกเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นการสั่นคลอนการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่พระองค์ทรงปกครองอยู่ในเวลานั้น^๑ และเป็นเวลาเดียวกับที่เกิดการปฏิวัติในประเทศจีน ตุรกี และเปอร์เซีย อีกทั้งประเทศญี่ปุ่นหลังจากทำการปฏิรูปการปกครองแล้วได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว พระมหากษัตริย์ที่ทรงสนพระทัยในกิจการต่างประเทศอย่างพระองค์ย่อมมีพระราชวินิจฉัยได้ว่าจะมีผลกระทบจากการปฏิวัติติดีตตามมาเช่นทางตะวันตกเป็นแน่แท้ ดังนั้นพระองค์จึงทรงพระราชนิพนธ์บทความลงในหนังสือพิมพ์สยามออบเซอร์เวอร์ ทรงวิจารณ์เกี่ยวกับการปฏิวัติของประเทศจีน ตุรกี และเปอร์เซีย โดยทรงวิจารณ์ตามพระราชวินิจฉัยของพระองค์อย่างมีอำพรางแม้แต่น้อย ทรงตั้งชื่อบทพระราชนิพนธ์ว่า “การปฏิวัติของต่างชาติ มิใช่แบบอย่างของสยาม” พระราชนิพนธ์ตอนหนึ่งกล่าวถึงประเทศจีนภายหลังการปฏิวัติประเทศจีนว่า “นักการเมืองจีนที่มีแนวความคิดแบบตะวันตก อย่างน้อยที่สุดก็ได้ทำให้ความเจริญของประเทศจีนล่าช้าไป ๑๐๐ ปี” และมีตอนหนึ่งกล่าวถึง “บรรดาหนุ่มสาวชาวตุรกีที่ตื่นตัว เรียกร้องสิทธิ ได้เรียกร้องขอความอิสระ ความเสมอภาค ความรักที่ไม่จำกัดขอบเขตเป็นการเรียกร้องที่สูญเปล่า” พระองค์ทรงถือว่า พวกเขาเสนอความต้องการโดยเรียกร้องกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ “หนึ่งในล้านคนก็ไม่สามรถจะแก้ไขได้” การปฏิวัติภายในประเทศเปอร์เซียเมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๖ เท่ากับบีบบังคับให้พระมหากษัตริย์แห่งประเทศเปอร์เซียหาทางออกด้วยการเรียกประชุมรัฐสภา ในเรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงถือว่า “การเปิดประชุมรัฐสภาลัทธิเช่นนี้เป็นภัยยึดเย็ดสิ่งทีประชาชนชาวเปอร์เซียไม่พึงปรารถนาและไม่ยินดียินร้ายแต่อย่างใด เป็นสิ่งที่พระมหากษัตริย์ผู้ไร้ความสามารถทรงกระทำขึ้นซึ่งนำความยุ่งยากลำบากมาสู่ประเทศชาติ” ในบทพระราชนิพนธ์อีกตอนหนึ่งทรงกล่าวไว้ว่า ความสำเร็จของประเทศญี่ปุ่นมิใช่มาจากการกำหนดให้มีกฎหมายรัฐธรรมนูญแต่เป็นการ “ไม่กังวลต่อการกำหนดให้มีกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้เน้นการดำเนินตามระบอบข้าราชการประชาธิปไตย” และได้กล่าวถึงประเทศไทยว่า “มีหลักการเป็นพื้นฐานของการดำรงสืบทอดตนเองอยู่แล้ว จะมีเฉพาะคนหนุ่มสาวจำนวนน้อยเท่านั้น ที่ชักนำแนวความคิดระบอบการปกครองของชาวตะวันตกมาใช้กับประเทศไทย ซึ่งจะเป็นการนำเอาภัยมาสู่ภายหลัง” จากพระราชดำริดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าทรงกำหนดตามสภาวการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน และเพื่อปกป้องการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

---

^๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า ประเทศไทยจะต้องเปลี่ยนระบอบการปกครองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยในไม่ช้า พระองค์จึงทรงพระราชอุทิศสละขยายความรู้เรื่องประชาธิปไตยแก่ข้าราชการบริพาร และข้าราชการกระทรวงมหาดไทย โดยทดลองปฏิบัติในเมืองจำลองของพระองค์หลายครั้ง และทรงประจักษ์ว่าปัญหาสำคัญที่จะเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญเติบโตของการปกครองระบบนี้ คือ ประชาชนขาดการศึกษา พระองค์จึงทรงเร่งจัดการศึกษาภาคบังคับ และขยายการศึกษาจนถึงขั้นอุดมศึกษาเป็นเบื้องต้น - บ.ก.

ค.ศ. ๑๘๑๒ เกิดเหตุการณ์พยายามจะเปลี่ยนแปลงการปกครองแต่ไม่สำเร็จ นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่กระทำโดยตรงต่อการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กล่าวคือ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แม้ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์จะทรงตั้งพระทัยแน่วแน่ในการปฏิรูปการปกครอง แต่พระองค์ก็มักจะทรงเน้นให้ประชาชนและข้าราชการบริหารจรรงักตื้อต่อพระมหากษัตริย์ ในการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินนั้น ทรงยกเลิกระบอบการรวมอำนาจการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไว้ที่ส่วนกลางให้หมดสิ้นไป

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ข้อความว่า “**การจรรงักตื้อต่อพระมหากษัตริย์คือคนไทยแท้จริง**” เป็นการเตือนใจอย่างหนึ่ง และมีพระราชดำรัสว่า พระมหากษัตริย์ของเราทรงพระปรีชาญาณอย่างแท้จริง มิได้ต่อต้านความเจริญตามกาลสมัย ตรงกันข้ามทรงต้อนรับอารยธรรมและความก้าวหน้า การปกครองของเราที่แล้วมาจึงมักตามสมัยนิยม อารยธรรมจึงเข้าสู่ประเทศสยามอย่าให้เหมือนกับประเทศญี่ปุ่นและจีนที่โขกตีกระหน่ำอย่างนั้น ความเจริญก้าวหน้ามิได้พบกับอุปสรรคอันเกิดจากสิ่งที่สร้างเสริมขึ้นเช่นที่คิด แต่เป็นอุปสรรคตามธรรมชาติ ถ้าเป็นเช่นนั้นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระปรีชาสามารถและองอาจของเราจะรีบกำจัดให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสต่อไปอีกว่า รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น คนไทยได้ดำเนินการปกครองในระบอบนี้มาแล้ว เช่น เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินถูกถอดออกจากราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกก็ทรงได้รับการคัดเลือกจากประชาชน พระองค์ทรงพระราชวิจารณ์ระบอบราชาธิปไตยว่า มาจากคนส่วนน้อยเท่ากับ ๑ ในล้านคน ที่รับผลสะท้อนจากแนวคิดของชาวต่างชาติมากเกินไป พระองค์ทรงยอมรับว่าบรรดาประเทศในยุโรปและอเมริกาที่กำหนดให้มีกฎหมายรัฐธรรมนูญใช้นั้นมีความเจริญก้าวหน้าจริง แต่ยุโรปและอเมริกามีไซเอเซีย ในที่สุดความก้าวหน้าด้านประวัติศาสตร์สากลก็ทำให้พระองค์ทรงตระหนักว่าการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จะไม่สามารถดำรงตลอดไปได้ ทรงบันทึกไว้ในจดหมายเหตุรายวันว่า เมื่อถึงเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจและปรารถนาจะมีรัฐบาลตามระบอบรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่มีใครสามารถต่อต้านขัดขวางได้ แต่ว่าเวลานั้นยังอยู่ห่างไกลนัก

โดยความเป็นจริงแล้ว วันเวลาดังกล่าวไม่ห่างไกลมากนัก กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติได้ยังไม่ครบ ๒ ปีปฏิรูป ก็เกิดเหตุการณ์เคลื่อนไหวต่อต้านการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การเคลื่อนไหวนี้อยู่ระหว่างการเตรียมการ โดยมีผู้เข้าร่วมในแผนการประมาณ ๑๐๐ คน ส่วนมากจะเป็นทหารยศต่ำๆ ทั้งทหารบก ทหารเรือรวมทั้งทนายความและนักแปล คนเหล่านี้มีอายุประมาณ ๒๐ ปีโดยเฉลี่ย มีจุดมุ่งหมายเพื่อต่อต้านการสวมักตื้อบุคคลเพียงคนเดียวและมุ่งจะสถาปนากการปกครองระบอบรัฐสภาเพื่อพัฒนาความเจริญทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ได้ชี้ให้เห็นความล้มเหลวของประเทศสยามกับความสำเร็จของ

ประเทศญี่ปุ่นที่มีการปฏิรูปการปกครอง ตลอดจนการปฏิวัติในประเทศจีน พวกเขาใช้คำขวัญว่า ยอมสละชีพเพื่อประเทศชาติ แผนการกำหนดไว้จะก่อการในเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๑๒ แต่ความลับแพร่กระจายออกไปจึงถูกจับกุมทั้งหมดในวันที่ ๑ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๒

ภายหลังการสอบสวนมีผู้ได้รับโทษประหารชีวิต ๓ คน ตีคุกตลอดชีวิต ๒๐ คน นอกนั้น ถูกตัดสินให้จำคุก ๑๒-๒๐ ปี ตามแต่โทษของแต่ละบุคคล แต่ด้วยพระเมตตาของพระองค์ ผู้ได้รับโทษประหารชีวิตได้ลดโทษเหลือตีคุกตลอดชีวิต ผู้ได้รับโทษตีคุกตลอดชีวิตลดโทษเหลือตีคุก ๒๐ ปี เป็นต้น แม้ผู้ก่อการจะถูกปราบจนราบคาบ แต่เพื่อชะลอมิให้เกิดปัญหาขัดแย้งเรื่องชนชั้นภายในประเทศ โดยเฉพาะจากประชาชนที่ไม่พอใจระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระองค์จึงทรงตัดสินพระทัยโอนศาลฎีกาซึ่งเคยอยู่ในพระราชสำนักไปอยู่ในกระทรวงยุติธรรม และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เก็บภาษีพระราชทรัพย์ส่วนพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป

ทรงเป็นนักปฏิรูปสังคมที่ทรงอัจฉริยะอย่างยิ่ง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกิจต่างจากสมเด็จพระบรมชนกนาถ กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงปฏิรูปการปกครอง การคลัง การทหาร และทางศาล ได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงปฏิรูปสังคมและการศึกษาให้มีความก้าวหน้าและเป็นประโยชน์อย่างมาก

กำหนดการใช้นามสกุล

ประเทศสยามก็เช่นเดียวกับบรรดาประเทศเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหลาย ตรงที่ทุกคนจะมีชื่อแต่ไม่มีนามสกุล ลักษณะเช่นนี้ย่อมสืบสันและไม่สะดวกหลายประการ ความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศสยามในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งการตรากฎหมายครอบครองที่ดินของเอกชน และนายทุนที่เข้ามาจัดตั้งกิจการโรงงานอุตสาหกรรมและการค้าของตนเองมากขึ้น ประกอบการไปมาหาสู่ของคนทั้งหลายที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้การมีชื่อแต่ไม่มีนามสกุล เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมในสภาพสังคมที่เจริญรุ่งเรืองเช่นนี้ ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระราชนิพนธ์บทความชักชวนให้ชาวสยามใช้นามสกุล และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติชื่อนามสกุลเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๓ กำหนดให้คนไทยทั่วไปใช้นามสกุล โดยบัญญัติให้ใช้นามสกุลของสามี ถ้านามสกุลยังไม่ได้รับการอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ตัวอักษรในนามสกุลจะมีได้ไม่เกิน ๑๐ ตัว ให้นามสกุลมีความหมายที่ดีงามและสัมพันธ์กับการดำรงฐานะของผู้เป็นเจ้าของ ให้เริ่มบังคับใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๑๓ ด้วยเหตุที่พระราชประสงค์จะเผยแพร่ระบบนามสกุลนี้พระองค์จึงทรงคิด นามสกุลพระราชทานแก่ข้าราชการบริพารของพระองค์เป็นจำนวนกว่า ๓,๐๐๐นามสกุล^๑ ระบอบนามสกุลของประเทศไทยจึงได้เริ่มต้นและยั่งยืนมาจนถึงทุกวันนี้

^๑ คณะอนุกรรมการการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ ฯลฯ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รวบรวมนามสกุลพระราชทานได้ ๖,๔๓๒ นามสกุล -บ.ก.

การก่อตั้งโรงเรียนและสร้างโรงพยาบาลเพื่อเป็นพระราชกุศล

ประเทศสยามเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธนิกายหินยาน ในประวัติศาสตร์พระมหากษัตริย์และเจ้านายทั้งหลายได้ทรงใช้พระราชทรัพย์และแรงงานประชาชนมากมายทำการก่อสร้างวัด ศาลเจ้า และพระพุทธรูป เพื่อเป็นพระราชกุศล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด พระองค์มีพระราชประสงค์ให้ศาสนาพุทธดำรงฐานะเช่นเดียวกับศาสนาอื่น ๆ และทรงเห็นความสำคัญของการเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธว่าเป็นเครื่องบ่งชี้การเป็นคนไทยที่แท้จริงหนึ่งในสามประการที่ทรงกำหนดขึ้น พระองค์ทรงไม่เห็นด้วยกับวิธีการที่เคยถือปฏิบัติกันมา แต่ทรงสนับสนุนให้ใช้แบบที่เป็นรูปธรรม มีวิธีการอันทันสมัยในการสร้างบุญกุศลแทน ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๑๑ มีพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “ถ้าหากใครคิดสร้างบุญกุศลแล้วต้องการให้ได้ผลอย่างแท้จริงในภายหลัง และเป็นที่ยินยอมชอบของพระมหากษัตริย์ ขอให้เขาสร้างโรงเรียนเถิด แต่การจะสร้างบุญสร้างกุศลด้วยการสร้างวัดนั้นข้าพเจ้ามิได้ชื่นชอบแต่อย่างใด”

ค.ศ. ๑๙๑๓ ทรงตัดสินพระทัยจะไม่ทรงสร้างวัดหรือศาลเจ้าตามพระราชประเพณีที่เคยถือปฏิบัติกันมาเพื่อเป็นพระราชกุศลอีกต่อไป เนื่องจากมีพระราชดำริว่า “ตามพระราชประเพณีที่สืบทอดกันมา เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว จะทรงสร้างวัดหรือศาลเจ้า แม้จิตใจยังคงเลื่อมใสศรัทธา แต่ประเทศสยามมีวัดและศาลเจ้ามากมายอยู่แล้ว ถ้าสร้างเพิ่มขึ้นอีกหลายหลังก็ไม่ได้เป็นประโยชน์โดยตรงกับประชาชนทั้งหลาย” เพราะฉะนั้น พระองค์จึงทรงเลือกวิธีสร้างโรงพยาบาลและโรงเรียนแทนการสร้างวัดหรือศาลเจ้า และปรากฏต่อมาว่าการปฏิบัติพระราชกุศลอีกหลายครั้งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระราชินีมักใช้วิธีพระราชทานพระราชทรัพย์เพื่อสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล และจัดพิมพ์หนังสือ เป็นต้น ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นได้สร้างความประหลาดใจให้แก่สังคมสมัยนั้นอย่างยิ่ง เนื่องจากการปฏิบัติการของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเน้นการ “สืบทอดความเป็นไทย” ตลอดมาอาจจะมองได้ว่าเป็นการขัดแย้งในด้านความคิด แต่ความจริงแล้วเป็นการสะท้อนให้เห็นแนวความคิดซึ่งได้รับผลจากวัฒนธรรมตะวันตกของพระองค์

ริเริ่มพัฒนาการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญของกีฬาเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ทรงตระหนักว่ากีฬาจะสามารถช่วยสร้างเสริมบรรยากาศทางสังคมให้ดีขึ้น เมื่อพระองค์ทรงเปื้อต่อการศึกษาที่พลเมืองชายส่วนหนึ่งติดการพนัน ดื่มเหล้า และติดยาเสพติด ใน ค.ศ. ๑๙๑๗ จึงมีพระราชบัญญัติห้ามเล่นการพนัน พระองค์ทรงริเริ่มพัฒนากีฬาภายในประเทศเพื่อทดแทนความสนใจและเพื่อประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจ พระองค์ทรงชื่นชอบกีฬาฟุตบอลมาก ใน ค.ศ. ๑๙๑๕ ทรงจัดให้มีการแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วยทองคำขึ้น มีทีมเข้าร่วมการแข่งขันทั้งหมด ๒๘ ทีม และใน ปี

เดียวกันมีการก่อตั้งสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หลังจากนั้นจึงมีการจัดแข่งขันชิงถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและถ้วยนักรบเป็นประจำทุกปี พระองค์ทรงเชื่อมั่นว่ากีฬาจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีได้ดีกว่ามหรสพอื่น ๆ และการพบปะกันในสนามกีฬาจะเสริมสร้างความเป็นมิตรได้ง่ายกว่าการพบปะกันในงานเลี้ยงแบบพิธีการเสียอีก

การพัฒนาการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง พระองค์จึงทรงดำเนินการด้านการศึกษาต่อเนื่องจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มปฏิรูปการศึกษาไว้ ทรงยอมรับในคำกล่าวของชาวอังกฤษที่ว่า **“ผู้ที่ไม่มีความรักศรัทธาในโรงเรียนของตนเองคือผู้ที่ไม่มีความรักประเทศชาติ”** พระองค์ทรงถือว่าประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองได้นั้นต้องอาศัยการศึกษาเป็นสำคัญ ใน ค.ศ. ๑๙๑๗ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น ต่อมาใน ค.ศ. ๑๙๒๑ ได้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาออกมาบังคับใช้โดยกำหนดให้เด็กทั้งชายและหญิงอายุตั้งแต่ ๗-๑๔ ขวบ อยู่ในเกณฑ์จะต้องเข้ารับการศึกษานานปีนั้นมีเด็กหญิงที่เข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน ๗ เพอร์เซ็นต์ของนักเรียนทั้งหมด ค.ศ. ๑๙๒๕ เพิ่มขึ้นเป็น ๓๘ เพอร์เซ็นต์ สรุปแล้ว การศึกษามีความเจริญรุ่งเรือง แต่เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ แผนการศึกษาในประเทศไทยจึงยังดำเนินการไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ตามที่กำหนดไว้

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนธงชาติประเทศไทยด้วยพระองค์เอง โดยเปลี่ยนจากธงชาติรูปช้างมาเป็นธงชาติ ๓ สี คือ สีแดง สีขาว และสีน้ำเงิน และทรงกำหนดพระนามพระมหากษัตริย์กรุงรัตนโกสินทร์เป็นสมเด็จพระรามาธิบดี โดยเรียงลำดับพระนามพระมหากษัตริย์ตามรัชสมัยก่อนหลัง เช่น สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ฯลฯ เมื่อถึงวันที่ ๖ เมษายน ซึ่งเป็นวันขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ทรงกำหนดให้เป็นวันชาติ และวันที่ ๒๓ ตุลาคม เป็นวันที่ระลึกของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น แบบอย่างที่ทรงกำหนดขึ้นนี้ได้สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ทรงปรารถนาเรื่องราวการต่างประเทศ

ถึงแม้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จะมีได้รับการยกย่องว่าเป็นเลิศด้านการต่างประเทศ แต่ก็ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็นนักการต่างประเทศที่ปรารถนาเรื่องราว พระพระปรีชาญาณในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ จนกระทั่งประเทศไทยได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง เช่นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑ อุบัติขึ้นนั้น ประเทศไทยก็ได้เข้าร่วมสงครามด้วย แต่เป็นการเข้าร่วมอย่างเล่นละครมากกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นพระปรีชาญาณอันปรารถนาเรื่องราวการต่างประเทศของพระองค์เป็นอย่างดีอีกรูปแบบหนึ่ง

ในขณะที่สงครามโลกครั้งที่ ๑ กำลังดำเนินอยู่นั้น พระองค์มีพระบรมราชโองการประกาศให้ประเทศสยามเป็นกลาง เวลานั้นประชาชนชาวสยามได้ประจักษ์ถึงการกระทำของประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสว่า ทั้ง ๒ ประเทศกระทำต่อประเทศสยามด้วยการค่อยๆ รุกล้ำเข้ายึดครองดินแดนที่เล็กเล็กละน้อยมานานนับสิบปี จึงมีความโกรธแค้นประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศฝรั่งเศส มีชนชั้นสูงจำนวนไม่น้อยของประเทศสยามที่ได้รับการศึกษาจากประเทศเยอรมัน ประกอบกับในบรรดาชาวตะวันตกด้วยกัน ชาวเยอรมันจะพูดภาษาไทยได้ดีที่สุด อีกทั้งมีชาวเยอรมันอยู่ในกิจการรถไฟ หน่วยงานด้านการสื่อสารของประเทศสยามเป็นจำนวนไม่น้อย และเศรษฐกิจการค้าของประเทศสยามกับประเทศเยอรมันได้รับการพัฒนาจนเจริญขึ้น บรรดาชาวสยามไม่เคยคิดต่อต้านประเทศเยอรมัน ประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสจึงหวังจะให้ประเทศสยามเข้าร่วมเป็นพันธมิตรทำสงครามกับประเทศเยอรมัน เพื่อกำจัดฐานกำลังของประเทศเยอรมนีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้อ่อนกำลังลง ประเทศสยามจึงได้แต่รอไม่กล้าตัดสินใจในทันที

ค.ศ. ๑๙๑๗ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประกาศสงครามต่อประเทศเยอรมัน อันเป็นสาเหตุให้กำลังทหารของทั้ง ๒ ฝ่ายที่ทำสงครามอยู่นั้นเกิดการแปรเปลี่ยนอย่างมาก ด้วยพระปรีชาญาณพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบว่าถึงเวลาอันเหมาะสมต่อการตัดสินใจแล้ว ในวันที่ ๒๘ พฤษภาคม จึงมีพระบรมราชโองการที่ประชุมเสนาบดีว่า ทางเลือกของประเทศสยามนั้นต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานในการเอื้อประโยชน์ต่อผลประโยชน์ของประเทศสยามที่ดีที่สุดเท่านั้น ขณะนี้สงครามโลกได้เริ่มขึ้น คู่สงครามยังไม่รู้ผลใครจะเป็นผู้ชนะหรือแพ้ชัดเจนนัก ประเทศสยามเป็นประเทศเล็กจึงสมควรที่จะวางตัวเป็นกลาง บัดนี้ประเทศเยอรมันได้เผยให้เห็นความพ่ายแพ้ในสงครามครั้งนี้ อย่างชัดเจน ถึงเวลาที่จะคำนึงคุณและโทษกันใหม่ได้แล้ว ต่อจากนั้นรัฐบาลประเทศสยามจึงเข้มแข็งเตรียมความพร้อมทุกๆ ด้าน รวมทั้งทางใจด้วย เพื่อประกาศสงครามต่อประเทศเยอรมัน ตั้งแต่ต้นเดือนมิถุนายนจนกระทั่งถึงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ระหว่างนี้ พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์บทวิจารณ์ต่อเนื่องโดยทรงใช้พระนามแฝงว่า รามจิตติ ทรงกล่าวโทษประเทศเยอรมันอย่างรุนแรง ทรงกล่าวหาว่าประเทศเยอรมันปฏิบัติกรรกาณประเทศอื่นด้วยความเคยชิน ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากพฤติกรรมในประวัติศาสตร์ ที่ชอบรุกรานตามชอบใจอย่างไม่เกรงกลัวใคร อันเป็นสาเหตุให้ประเทศที่วางตัวเป็นกลางอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาจำต้องเข้าสู่สงครามด้วย และชาวเยอรมันยังได้สมคบกับนักปลุกปั่นชาวอินเดียซึ่งเป็นการกระทำที่บังบอกร้ายอย่างแจ่มชัดว่าไม่เห็นความสำคัญของการวางตัวเป็นกลางของประเทศสยามอยู่ในสายตา ด้วยเหตุผลจะดำรงรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมะ ปกป้องอิสรภาพของมวลมนุษย และสืบทอดความดีงามของประเทศสยามต่อไป ประเทศสยามและบรรดาประเทศในสากลจึงจำเป็นต้องตัดสินใจไม่ตรีกับประเทศเยอรมัน

วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ประเทศสยามได้ประกาศสงครามต่อประเทศเยอรมัน โดยประกาศกระแสดพระบรมราชโองการว่าด้วยประเทศสยามเข้าร่วมสงคราม **“เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์แห่งธรรมะระหว่างประเทศและปกป้องรักษาสันติภาพสากล”** ในเดือนกันยายนประเทศสยามได้ตัดสินใจส่งทหารเดินทางไปร่วมรบในสมรภูมียุโรปประมาณ ๑,๓๐๐ คน ถึงต้น ค.ศ. ๑๙๑๘ พระองค์ทรงเปิดเผยสาเหตุที่ประเทศสยามเข้าร่วมสงครามว่าเพื่อหวังจะได้รับยกย่องให้มีฐานะและสิทธิเท่าเทียมกับนานาอารยประเทศในอนาคต

ภายหลังสงครามยุติแล้ว ในฐานะประเทศที่เข้าร่วมฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งเป็นผู้ชนะสงคราม ประเทศสยามได้รับประโยชน์อย่างมากมายในครั้งนี้อย่างไม่เฉพาะได้ครอบครองผลประโยชน์ของประเทศเยอรมันและประเทศออสเตรียฮังการีในประเทศสยามเท่านั้น ยังอยู่ในฐานะผู้ได้เปรียบ เพราะภายในไม่กี่ปีหลังสงครามก็สามารถขอแก้ไขสนธิสัญญากับประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษ ตลอดจนสามารถเรียกสิทธิการศุลกากรและภาษีอากรกลับคืนมาได้ และยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเป็นผลสำเร็จ นโยบายต่างประเทศอันปราดเปรื่องของพระองค์ ได้นำประโยชน์มาสู่ประเทศสยาม ซึ่งถือเป็นผลงานยอดเยี่ยมชิ้นหนึ่งในสมัยพระองค์

ทรงเป็นนักอักษรศาสตร์ในประวัติศาสตร์ยุคใกล้ปัจจุบันของประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงชื่นชอบในงานศิลปะและการเมืองการปกครองเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ทรงเป็นนักอักษรศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ทรงพระราชนิพนธ์บทละครประมาณ ๓๔ เรื่อง ในจำนวนนั้นเป็นภาษาอังกฤษ ๑๐ เรื่อง บทละครของพระองค์ส่วนมากจะทรงเน้นการเผยแพร่ลัทธิชาตินิยม และบทละครพูดที่มีชื่อเสียงยอดเยี่ยมที่สุดคือเรื่อง “หัวใจนักรบ” บทละครเกี่ยวกับการเมืองเรื่อง “ฉายอำนาจ” ซึ่งเคยนำสู่จอบเงินมาแล้วในสมัย ๖๐ ปีที่ผ่านมา รวมทั้งบทละครอิงประวัติศาสตร์ก็เป็นที่ยอมรับในประเทศสยาม และยังมีบทละครอีก ๒ เรื่องด้วยกัน^๑ อย่างไรก็ตามมีพระราชนิพนธ์บทละครของพระองค์อีกเป็นจำนวนมากที่คนสยามรุ่นก่อนๆ ไม่เคยรู้จัก เพราะทรงเปิดอาณาจักรวรรณคดีขึ้นใหม่ในประเทศไทย โดยทรงแปลจากบทละครต่างประเทศประมาณ ๒๖ เรื่อง ในจำนวนนั้นมีบทละครที่ลือชื่อของเชกสเปียร์เรื่อง “โรมิโอและจูเลียต” “เวนิสวานิช” “โอเทลโล”^๒ เป็นต้น นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงพระราชนิพนธ์ร้อยกรองอีกจำนวนไม่น้อยเช่นกันโดยจะทรงพระราชนิพนธ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อนำไปลงในหนังสือพิมพ์เสมอ

ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีชื่นชอบต่อการคลัง

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับผลสำเร็จจากการต่างประเทศอย่างมาก แต่ปัญหาภายในประเทศมีนานาประการ ที่สำคัญที่สุดคือปัญหาทางเศรษฐกิจและการคลัง พระองค์ทรงยอมรับว่าพระองค์เองขาดความชำนาญทางเศรษฐกิจ ดังมีพระราชดำรัสว่า “เมื่อพบปัญหาทางเศรษฐกิจ ข้าพข้าก็เริ่มไม่ชอบแล้ว เพราะแต่ไหนแต่ไรมาไม่มีความคิดเกี่ยวกับการคลังเลย” ใน

---

^๑ คณะกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ ฯลฯ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรวบรวมพระราชนิพนธ์ได้ ๑,๒๓๖ เรื่อง เป็นพระราชนิพนธ์ประเภทโขน-ละคร ๑๕๗ เรื่อง ในจำนวนนี้เป็นพระราชนิพนธ์ภาษาไทย ๑๑๕ เรื่อง ภาษาอังกฤษ ๔๒ เรื่อง - บ.ก.

^๒ บทละครของเชกสเปียร์ที่ทรงแปลเป็นภาษาไทย มี ๓ เรื่อง คือ โรมิโอและจูเลียต เวนิสวานิช และตามใจท่าน ส่วน “โอเทลโล” ทรงแปลเป็นละครเรื่อง พญาราชวังสัน - บ.ก.

รัชสมัยของพระองค์ซึ่งนานถึง ๑๕ ปีนั้น การคลังของประเทศสยามมีสภาวะดังต่อไปนี้คือ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๑๓-๑๙๒๕ รายจ่ายการคลังโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๕๐ เปอร์เซนต์ต่อปี แต่รายรับของประเทศ โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๒๕ เปอร์เซนต์ต่อปี ค.ศ. ๑๙๒๒-๑๙๒๖ งบประมาณของรัฐบาลติดลบทุกปี การกู้เงินจากต่างประเทศจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ค.ศ. ๑๙๑๓ จึงได้ก่อตั้งคลังออมสิน (ธนาคารออมสิน) และธุรกิจขนาดใหญ่จากการร่วมหุ้นของกลุ่มข้าราชการ คือ บริษัทปูนซิเมนต์ไทยจำกัดสินใช้ (บริษัทปูนซิเมนต์สยาม จำกัด) มีคนงานประมาณ ๓๐๐ คน ใน ค.ศ. ๑๙๑๖ ได้ก่อตั้งสมาคมสหกรณ์ขึ้นเป็นแห่งแรก ช่วงเวลาดังกล่าวจึงถือได้ว่ารัฐบาลสยามยังไม่สามารถบริหารงานเศรษฐกิจที่มีแก่นสารนัก แต่พระองค์ยังทรงเชื่อมั่นว่า “คนสยามยังคงมั่งคั่ง” เพื่อจะเป็นเรื่องปลอบพระทัยพระองค์เอง โดยมีพระราชดำรัสว่า “ข้าพเจ้ากล้ายืนยันได้ว่า ไม่มีประเทศใดในโลกที่มีคนจนน้อยๆ อย่างกับประเทศสยามอีกแล้ว เมื่อเปรียบเทียบคนจนในบางกอกกับคนจนในนครหลวงของทวีปยุโรปนับได้ว่ามีความมั่งคั่งกว่า เกี่ยวกับเกษตรกรรมตามชนบทนั้นสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นก็ไม่ขาดแคลน” พระองค์ทรงเห็นความสำคัญของการป้องกันประเทศมากกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงทรงเน้นการป้องกันประเทศเป็นนโยบายลำดับแรก และทรงยินยอมให้เบิกเงินจากทางราชสำนักได้ ๑๐ เปอร์เซนต์ เพื่อที่จะลดการบั่นทอนงบประมาณการคลัง

เนื่องจากระบอบการปกครอง สภาวะด้านเศรษฐกิจที่หยุดชะงักและวิกฤติการณ์การคลัง มีผลกระทบให้หลายสิ่งไม่เป็นไปตามที่หวังไว้ เดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๒๕ จึงปรากฏมีบุคคลหนึ่งเขียนบทความลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์บางกอกใหม่ โจมตีองค์การราชการอย่างหนัก โดยกล่าวหาว่ามีการทุจริตเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว การเบิกจ่ายด้านการทหารมากมายเกินไป พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชทรัพย์มากมายไปกักกองเสือป่า อีกทั้งวิจารณ์ว่า ในเมืองหลวงของประเทศสยามแย่งชิงกันเรียกร้องให้จัดซื้อเครื่องบิน สร้างสนามบินแต่พื้นฐานการจัดสร้างการระบายน้ำ การส่งน้ำโรงพยาบาล และถนนหนทางกลับเสื่อมเสียสิ้น ในบทความดังกล่าวยังชี้ให้เห็นต่อไปอีกว่า “ปีแล้วปีเล่าเกษตรกรนับแต่จะจนลงไปเรื่อยๆ ...ถ้าหากเราไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องเกี่ยวกับหัวมีพื้นฐานที่ดีขึ้นได้ เราจะไม่มีความหวังเหลืออยู่อีกเลย”

ในปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ภายในประเทศมีปัญหาขัดแย้งชุกชอนไว้เป็นเวลานาน ซึ่งนับวันจะมีความล่อแหลมยิ่งขึ้น คนทั้งหลายมีความรู้สึกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระยะเวลาอันใกล้นี้ ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๑๙๒๕ หนังสือพิมพ์บางกอกใหม่ได้ลงพิมพ์บทความของผู้ใช้นามปากกาว่าฤๅษี ในหัวข้อประชาธิปไตย โดยชี้ให้เห็นว่า

ประเทศสยามยังขาดพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการปฏิวัติการปกครอง และคิดว่าในอนาคตประเทศสยามจะกลายเป็นประเทศที่มีการสถาปนารัฐธรรมนูญประชาธิปไตยขึ้นมา นโยบายที่ดีที่สุดของประเทศสยามคือการมีเสถียรภาพมั่นคงแล้วค่อยๆ เตรียมพร้อมต่อการปฏิวัติที่จะตามมาในไม่ช้าต่อไป

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๒๕ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตด้วยโรคพระหทัย หลังจากนั้นอีก ๖ ปีครึ่งต่อมา คือใน ค.ศ. ๑๙๓๒ ประเทศสยามก็เกิดการปฏิวัติชนชั้นร่ำรวยและได้ล้มล้างการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ

